

УДК 94: [336.24.07:339:543.36/37] (438.32)«192»

DOI <https://doi.org/10.32782/2307-7778/2024.2.1>

Микола БАРМАК

доктор історичних наук, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна, 46027 (barmakmv@tnpu.edu.ua)

Mykola BARMACK

Doctor of Historical Sciences, Professor at the Department History of Ukraine, Archeology and Special Branches of Historical Sciences of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, str. M. Kryvonosa, 2, Ternopil, Ukraine, 46027 (barmakmv@tnpu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7440-0881>

КОНТРОЛЬ «ДИРЕКЦІЇ МИТ У ЛЬВОВІ» ЗА ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ (1920-ТІ РР.)

Анотація. *Мета статті* – проаналізувати особливості та роль контрольних функцій «Дирекції мит у Львові» в 1920-х роках щодо регулювання експортно-імпортних операцій. Дослідити правові, економічні та організаційні аспекти митного контролю у контексті політичної та економічної ситуації міжвоєнної Польщі. Висвітлити вплив митного контролю на розвиток зовнішньоекономічної діяльності, обмеження контрабанди та підтримку національної фінансової безпеки. **Методологія дослідження.** Для досягнення мети дослідження використовувалися такі методи: історико-порівняльний, що дав можливість простежити еволюцію організаційних структур та підходів – до контролю «Дирекції мит у Львові» за експортно-імпортними операціями; архівно-документальний використовувався для детального вивчення та аналізу джерел, що стосувалися діяльності митних органів; статистичний – забезпечив якісний і кількісний аналіз обсягів експорту та імпорту, рівень митних зборів, структуру товарообігу тощо; системний дозволив комплексно розглянути «Дирекцію мит у Львові» як елемент загальної соціально-економічної і фінансової політики Польщі. **Наукова новизна.** У дослідженні вперше проведено системний аналіз функцій та ролі «Дирекції мит у Львові» як дієвого інструменту контролю за експортно-імпортними операціями в умовах повоєнного відновлення та економічних викликів 1920-х рр. Вивчено специфіку експортно-імпортних операцій, охарактеризовано їх особливості та тенденції, включаючи типи товарів, що підлягали контролю та механізми, які застосовувалися для їх регулювання. Це дозволило краще зрозуміти соціально-економічну ситуацію в Польщі, її вплив на розвиток економіки. **Висновки.** Діяльність «Дирекції мит у Львові» в 1920-х рр. відіграла ключову роль в регулюванні експортно-імпортних операцій, забезпечуючи не лише контроль за дотриманням митних правил, але й сприяючи економічному розвитку держави. Митний контроль був необхідним для підтримання стабільності економіки у складних політичних умовах досліджуваного періоду. Контроль за експортно-імпортними операціями підпорядковувався не лише внутрішнім регуляціям, але й зовнішнім політичним чинникам, таким як зміни у міжнародних відносинах, нові торгові угоди та зміни в законодавстві, які суттєво впливали на митну політику. Загалом, «Дирекція мит у Львові» продемонструвала здатність адаптуватися до нових економічних реалій, вносячи зміни в процедури контролю за експортно-імпортними операціями.

Ключові слова: Міністерство фінансів, «Дирекція мит у Львові», митні структури, експортно-імпортні операції, фінансова політика.

CONTROL OF «DIRECTORATE OF CUSTOMS IN LVIV» OVER EXPORT AND IMPORT OPERATIONS (1920S)

Abstract. *The purpose* of the article is to analyze the features and role of control functions of the «Directorate of Customs in Lviv» in the 1920s in relation to the regulation of export-import operations. To study the legal, economic and organizational aspects of customs control in the context of the political and economic situation of interwar Poland. Highlight the influence of customs control on the development of foreign economic

activity, restriction of smuggling and support of national financial security. **Research methodology.** To achieve the goal of the research, the following methods were used: historical-comparative, which made it possible to trace the evolution of organizational structures and approaches – to the control of the «Directorate of Customs in Lviv» over export-import operations; archival and documentary was used for detailed study and analysis of sources related to the activities of customs authorities; statistical – provided a qualitative and quantitative analysis of export and import volumes, the level of customs duties, the structure of trade, etc.; system allowed to comprehensively consider the «Directorate of Customs in Lviv» as an element of the general socio-economic and financial policy of Poland. **Scientific novelty.** In the study, for the first time, a systematic analysis of the functions and role of the «Directorate of Customs in Lviv» as an effective tool for controlling export-import operations in the conditions of post-war recovery and economic challenges of the 1920s was carried out. The specifics of export-import operations were studied, their features and trends were characterized, including the types of goods subject to control and the mechanisms used to regulate them. This made it possible to better understand the socio-economic situation in Poland, its influence on the development of the economy. **Conclusions.** The activities of the «Directorate of Customs in Lviv» in the 1920s played a key role in the regulation of export-import operations, providing not only control over compliance with customs rules, but also contributing to the economic development of the state. Customs control was necessary to maintain the stability of the economy in the difficult political conditions of the studied period. Control over export-import operations was subject not only to internal regulations, but also to external political factors, such as changes in international relations, new trade agreements, and changes in legislation that significantly influenced customs policy. In general, the «Directorate of Customs in Lviv» demonstrated the ability to adapt to new economic realities by making changes to the procedures for controlling export-import transactions.

Key words: Ministry of Finance, «Directorate of Customs in Lviv», customs structures, export-import operations, financial polic.

Постановка проблеми. Дослідження діяльності «Дирекції мит у Львові» щодо контролю за експортно-імпортними операціями в 1920-х рр. має важливе значення для розуміння соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в Польщі. Після завершення Першої світової війни держава опинилася в складній економічній ситуації, що вимагало ефективного управління зовнішньоекономічною діяльністю. У цей період «Дирекція мит у Львові» виконувала важливу роль у забезпеченні контролю за транзакціями, пов'язаними з імпортом і експортом товарів, що впливало на соціально-економічний розвиток Польщі. Вивчення митних операцій дає змогу проаналізувати механізми державного контролю, економічні взаємозв'язки, а також вплив міжнародних відносин на економіку держави. У цьому контексті «Дирекція мит у Львові», як важливий адміністративний та економічний центр, займала ключову роль. Основне питання, на яке необхідно дати відповідь, – це вивчення механізмів контролю, які застосовувалися «Дирекцією мит у Львові» та їх впливу на торгівлю, спроби запобігання контрабанді, а також реалізацію митних зборів з метою наповнення державного бюджету. Окрім того, автор мав на меті визначити основні виклики, з якими стикалася митні структури і «Дирекція мит у Львові», оцінити ефективність їх діяльності для зміцнення економічно-господарської політики Польщі.

Мета статті – проаналізувати особливості та роль контрольних функцій «Дирекції мит у Львові» в 1920-х роках щодо регулювання експортно-імпортних операцій. Дослідити правові, економічні та організаційні аспекти митного контролю у контексті політичної та економічної ситуації міжвоєнної Польщі. Висвітлити вплив митного контролю на розвиток зовнішньоекономічної діяльності, обмеження контрабанди та підтримку національної фінансової безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. «Дирекція мит у Львові» докладала значних зусиль у контролі за експортно-імпортними операціями. Певним обмеженням у цьому плані були перешкоди в русі залізничного транспорту на прикордонних територіях з Румунією. Як свідчить аналіз архівних матеріалів, труднощі виникали лише при митному оформленні товарів

і вантажів. Основною причиною були вихідні й святкові дні, а також призупинення будь-яких митних операцій в будні дні до 16.00 год. З метою усунення зазначених недоліків, Дирекція державних залізниць у Кракові просила «Дирекцію мит у Львові» проводити розмитнення у найкоротші терміни транзитних і важливих вантажів, передусім місцевого призначення [1, арк. 92]. 25 січня 1924 р. Дирекція державних залізниць у Станіславові повідомляла інспекторат митної варти у Снятині про вчасне подання комерційних документів з метою впорядкування митного оформлення, попередню підготовку громадян та їх багажу до перевірки [2, арк. 16]. 20 грудня 1925 р. Дирекція державних залізниць знижувала митні ставки при оформленні імпорту та експорту товарів залізничним агентам [3, с. 3]. Тим не менше, проблему не було повною мірою вирішено, тому «Дирекція мит у Львові» рекомендувала посилити контроль у прикордонних територіях з Румунією, позаяк «...постійні колони як людей, так і вантажівок свого часу вели солдати, які спочатку охороняли кордон, а згодом митна охорона...» [1, арк. 76]. Президія Ради Міністрів Польщі ухвалила постанову щодо збільшення пропускнуої спроможності з 1 липня поточного року державної залізниці, поштово-телеграфної служби тощо [4, арк. 32].

Серйозною проблемою в обмеженні експортно-імпортних операцій була діяльність окремих міністерств і відомств. Міністерство внутрішніх справ інформувало «Дирекцію мит у Львові» про те, що Рада Міністрів ухвалила рішення щодо усунення недоліків, з призначенням уповноважених осіб для контролю за їх діяльністю, підпорядкувавши їх Міністерству внутрішніх справ, наділявши повноваженнями вилучати будь-яку необхідну документацію [5, с. 4]. Тим не менше, 10 грудня 1925 р. канцелярія президента Польщі повідомляла про те, що Міністерству фінансів стало відомо, що у Головному управлінні тютюнової та спиртової монополії перебували деякі чиновники нижчого розряду, які зловживали службовим становищем. «Вони видаляють печатки штампів у документах, ці печатки прикріплюються до штампів видалення, потім або притискають або приклеюють їх заново у документах і закріплюють їх» [6, арк. 79].

З метою захисту державної скарбниці від збитків, Міністерство фінансів рекомендувало представникам державних органів і відомств здійснювати перевірку документації, винних притягувати до адміністративної відповідальності [6, арк. 79]. У зв'язку із виявленими зловживаннями, пов'язаними з незаконним використанням митних декларацій і квитанцій, Міністерство фінансів з 1 січня 1926 р. запроваджувало новий зразок митної декларації на території Польщі. Їх виготовлення і контроль за використанням покладалася на Міністерство фінансів [7, арк. 44].

Незважаючи на контроль «Дирекції мит у Львові» за експортно-імпортними операціями, 12 грудня 1925 р. компанії зі Хшанова, без монопольного збору, вивозила за кордон 18148 л спирту, виробленого компанією упродовж 1923–1924 рр. [6, арк. 81 зв.]. 4 січня 1926 р. фірма «Polski Glob» подавала заяву до Міністерства фінансів про продовження терміну концесії на отримання права на безкоштовний і постійний склад для зберігання спиртних напоїв. «Дирекцію мит у Львові» зобов'язували інформувати зазначену комерційну структуру про те, що на початку поточного року вони отримає нові ліцензії, але на дещо інших умовах. Право на експлуатацію митних складів слід було розглядати як продовження до видачі нових ліцензій [8, арк. 134].

Міністерство фінансів скасовувало платіжний наказ першої митниці в Кракові від 4 листопада 1926 р. щодо відшкодування компанії «Frühhauf» нестачі товарів, заявлених згаданою канцелярією у відповідності з митною декларацією (номер 3766 від 1924 р.), «...тому що правильність результатів перевірки товарів начальником не повинна бути піддана сумніву» [9, арк. 77]. «Дирекція мит у Львові» зобов'язувала митну адміністрацію в Освенцимі виплатити Дирекції державних залізниць у Кракові суму в розмірі 294,30 злотих (далі – зл.) в якості відшкодування

митного збору [10, арк. 90]. Незважаючи на ухвалу «Дирекції мит у Львові» про негайне відшкодування митного тарифу, проблему не було вирішено, зважаючи на відсутність коштів, що перевищували платежі митниці в Освенцимі, за невчасне подання ваучера про виплату зазначеної суми [10, арк. 92–92 зв.].

Адвокат Н. Канер, який представляв інтереси компанії «Н. Rejaner i I. Finkler» у Львові, звертався до «Дирекції мит у Львові» щодо відшкодування митного збору в розмірі 257,45 зл. частинами [10, арк. 103]. Річ у тому, що компанія не мала змоги сплатити усю суму одночасно, тому просила розподілити платіж частинами, зважаючи на «...надзвичайно важку економічну ситуацію та повну стагнацію торгівлі отримати ці внески не вдалося...» [10, арк. 103 зв.]. Виконання припису митниці фактично наражало компанію на фінансовий крах, оскільки на її рахунках були відсутні кошти, тому для сплати митного тарифу необхідно було проводити аукціон з продажу власності компанії для отримання зазначеної суми. Зважаючи на складну фінансову ситуацію, «Дирекція мит у Львові» дозволила компанії «Н. Rejaner i I. Finkler» сплачувати митний збір у розмірі 257,45 зл. упродовж п'яти місячних платежів по 50 зл. Кінцевий внесок становив 57,45 зл. [10, арк. 103 зв.].

27 квітня 1926 р. Департамент мит Міністерства фінансів повідомляв «Дирекцію мит у Львові» про продовження терміну зберігання для фірми «Т. Ciesliński» з Перемишля на вільних складах «Polski Glob S.A.» у Львові 14 бочок вина, вагою 11082 кг. На зазначений товар не поширювалася ліцензія на імпорт, оскільки згадувана фірма не володіла патентом 1 категорії, тому й не мала права імпортувати більшу кількість вина [9, арк. 300]. 17 квітня 1926 р. Департамент мит Міністерства фінансів надавав позику «Дирекції мит у Львові» в розмірі 135 зл. як відшкодування переплаченого податку на вино, яке зберігалось на вільних складах «Polski Glob S.A.» [9, арк. 300].

Одна з фірм Кракова через місцеву митницю надсилала «Дирекції мит у Львові» платіжне доручення в розмірі 151,20 зл. за сплату мита на ящик лікеру, ввезеного у вересні 1924 р. Власники повідомляли, що, позаяк «...давно продали цей лікер і більше не можемо отримати зазначену суму, просимо вас скасувати цю претензію, повернувши надіслане нам платіжне доручення за номером 2531» [11, арк. 11].

13 квітня 1926 р. Дирекція державних залізниць у Кракові повідомляла «Дирекцію мит у Львові» про вивезення партії ячмінних висівок у трьох вагонах (вагою 44050 кг) у відповідності з поданими митними деклараціями. Митниця в Освенцимі, під час митного оформлення експорту, визначила мито в розмірі 4625 зл. Відправник, компанія «Jedlin i Syn» у Львові, відмовлялася сплачувати зазначену суму, мотивуючи свої дії ліцензією на експорт (номер 90275), виданою Центральною управою імпорту та експорту у Варшаві від 27 вересня 1924 р. (протокол № 8489, дійсний до 2 грудня 1924 р.) щодо звільнення від сплати мита [9, арк. 284–285].

Розслідування, проведене «Дирекцією мит у Львові», показало, що згадувана ліцензія на експорт від 5 і 12 листопада 1924 р., видана митницею в Дідичах, уповноважувала компанію «Jedlin i Syn» здійснювати експортне безмитне оформлення товару на підставі цієї ліцензії. Позиція відправника була обґрунтованою, не було можливості стягнути зазначені відшкодування мита в судовому порядку, тому Дирекція державних залізниць у Кракові звільнила компанію «Jedlin i Syn» від сплати вивізного мита за рахунок зазначеної ліцензії на експорт, мала повернути переплату на загальну суму 4616,85 зл. експортного мита [9, арк. 284–285]. Департамент мит Міністерства фінансів також проводив розслідування і з'ясував, що зазначену ліцензію на експорт передано з митниці Дідичів до Освенциму ще 2 грудня 1924 р., тому наступні експортні операції мали ґрунтуватися на підставі дозволу цієї митниці [9, арк. 284–285].

18 лютого 1926 р. акційна спілка «Gazolina» у Львові надсилала митниці в Перемишлі необхідні матеріали щодо пільгового розмитнення компресора фірми «Ingersoll-Band Co.»: лист Міністерства фінансів, митну декларацію, лист ввезення товару і рахунок щодо сплати мита. «Цим просимо вас відшкодувати різницю між сплаченою нами повною ставкою мита та зниженою ставкою мита, наданою Казначейством» [11, арк. 117]. 15 квітня 1926 р. Міністерство фінансів зверталось до «Дирекції мит у Львові» з приводу переданих матеріалів фірми «Gazolina» щодо застосування пільгового мита на розмитнений за декларацією в Перемишлі компресор. Однією з умов повернення надміру сплачених митних платежів було те, щоб імпортований компресор відповідав виданій ліцензії. Міністерство фінансів рекомендувало здійснити одноразовий митний огляд у підприємства упродовж чотирьох місяців і з'ясувати – чи використовувався компресор у виробничих цілях. У разі порушення – стягувалася плата у відповідності зі стандартами митного положення. Водночас «Дирекція мит у Львові» рекомендовано звернути увагу на діяльність митниці в Перемишлі щодо спеціального митного контролю, пов'язаного з пільговим оподаткуванням на ті чи інші засоби [11, арк. 112].

10 березня 1926 р. митниця у Станіславові повідомляла «Дирекцію мит у Львові» про те, що Герсон Кніппель, власник закладу торгівлі овочами в місті, оплатив за 150 ящиків з апельсинами митний збір у розмірі 2520 зл., тобто, 48 зл. за 100 кг товару. Додане платіжне доручення витребувано митницею Станіслава з додатковою оплатою 3780 зл. з розрахунку 180 зл. за 100 кг апельсинів, що походили з Австрії. Маючи дозвіл на ввезення 5 т апельсинів, замовлених в компанії «Jakób Feuer» у Трієсті, у відповідності з даними, вказаними у накладній декларації митниці у Відні, товар прибув з Італії до Станіслава (номер вагону 170858) [11, арк. 7]. Оплачена митна декларація свідчила про походження та переадресацію товару польським консульством у Відні. До подання додавався сертифікат походження апельсинів з Італії, рахунок-фактура судноплавної компанії «Angelo Rossi et Compagni» в Трієсті. Зважаючи на «Журнал законів» від № 20 від 17 лютого 1926 р. вони обкладалися зниженим митом в розмірі 48 зл. за 100 кг продукту, Власник товару просив «Дирекцію мит у Львові» «...люб'язно звільнити від платіжного доручення, тим паче, що вже сплатив мито 48 злотих за 100 кг, розрахував також роздрібну ціну продажу» [11, арк. 7].

«Дирекція мит у Львові» повертала справу Єжи Тарнау щодо пільгового митного оформлення машини для сортування насіння зернових, хоча Міністерство фінансів дозволяло відшкодувати завищену суму митного тарифу. Під час перевірки митної декларації виявилось, що імпортована машина дійсно належала до категорії сільськогосподарських машин для яких діяла знижка у сплаті мита, однак привідні паси до неї, через відсутність законних підстав, не користувалися митними пільгами. Тим не менше, «Дирекція мит у Львові» вимагала контролю за її використанням, плати за проведення додаткової перевірки [12, арк. 51].

«Дирекція мит у Львові» повідомляла про перевірку надісланих однією із митниць бавовняних виробів, вишитих мереживом [7, арк. 10]. 16 квітня 1926 р. Департамент мит Міністерства фінансів звертав увагу «Дирекції мит у Львові» на те, що заява фірми «Dawid Długośz» зі Скалата відмовлено у позові щодо додаткового стягнення мита за підшиті вовняні хустки у зв'язку з тим, що на зазначені товари не поширювалися пільги з оподаткування [9, арк. 406]. Циркуляр Міністерства фінансів від 19 травня 1926 р. повідомляв про те, що відшкодування платежів здійснених у попередніх бюджетних періодах, і пов'язаних з ними пільгах обліковуватиметься як прибутки загального бюджету, але лише тієї частини, за якою обліковувалися витрати [13, арк. 281].

До «Дирекції мит у Львові» звертався юрист М. Брюмер зі Зборова з приводу повернення його клієнтові Сінові Бластейнові 40 зл. надлишку сплаченого митного тарифу [6, арк. 69].

16 квітня 1926 р. до «Дирекцію мит у Львові» інформувала французька фірма «S. Enis» зі Львова щодо неточного розрахунку розмитненого товару. Йшлося про замовлену косметику, до якої не було зараховано пудру. Згідно з офіційним рішенням суду мито стягнуто неправомірно [9, арк. 108].

28 травня 1927 р. Департамент мит Міністерства фінансів повідомляв «Дирекцію мит у Львові», що компанія «H. Lichtig i Syn» просила про пришвидшення митного оформлення замовлених машин вагою 11060 кг [14, арк. 26], імпортованих за погодженням з Міністерством промислової політики на підставі розпорядження від 22 грудня 1926 р. про митний збір в розмірі 20 % від звичайного мита [14]. Йшлося про намотувальний верстат вагою 120 кг, що не мав пільг для сплати мита, зважаючи на конкуренцію з вітчизняним виробництвом. Вища митна інстанція наказувала «Дирекції мит у Львові» провести одноразову митну перевірку належного використання імпортованих машин на підставі положення від 16 липня 1926 р. [134]. Департамент мит Міністерства фінансів надсилав «Дирекції мит у Львові» матеріали для разового митного огляду використання імпортованої машини на підприємстві фірми «Saul Andermann» у Станіславові, отриманої за зниженим митним податком [15, арк. 55 зв.]. Фабрика рукавиць, панчіх й трикотажу «H. Lichtig i Syn» з Кракова інформувала «Дирекції мит у Львові» про звільнення від сплати митного податку імпортованих машин з Праги. «Цим ми беремо на себе сміливість ще раз люб'язно попросити, щоб це питання було вирішено в прискореному темпі» [16, арк. 25].

У травні 1927 р. Найвищий адміністративний трибунал у Варшаві призупинив кримінальне провадження на підставі скарги компанії «H. Mendelson» проти ухвали Департаменту мит Міністерства фінансів щодо неправомірного митного збору зі сплатою судових витрат у розмірі 30 зл. [17, арк. 28]. Фірма «Wawel» в особі Йозефа Лінде (Перемишль) подавала податкову декларацію щодо неправомірного митного збору на галантерейні вироби вагою 3 кг щодо яких місцева митниця «додатково» стягнула 313,50 зл. ввізного мита. Департамент мит Міністерства фінансів зобов'язував «Дирекцію мит у Львові» повернути їх власникові [17, арк. 36].

Митниця в Кракові повідомляла «Дирекцію мит у Львові», що імпортована шкіра з 136 тюків прибула до Варшави, її перед відправленням зважили (10366 кг), завантаживши на залізничний вагон. Однак на станції Краків-Гжегорський на мостових вагах встановлено вагу 10150 кг. Митники намагалися пояснити різницю між різними категоріями зважування, що коливалася у межах 200–300 кг, однак працівники залізничної станції виявили відсутність одного із тюків зі шкірою вагою 23 кг. Склавши відповідний протокол, працівники залізниці передали його митним органам. Виявилось, що протокол «втрачено» і не передано до «Дирекції мит у Львові» [12, арк. 68]. Митні органи провели перевірку і з'ясували відсутність одного тюку зі шкірою вагою 23 кг, що «пропав» на залізниці і «вона винна у відсутності шкіри» [12, арк. 68 зв.].

Висновки. У 1920-ті рр. «Дирекція мит у Львові» пройшла етапи реформ, скерованих на адаптацію до нових соціально-економічних умов. Це включало модернізацію митного контролю, вдосконалення процедур оформлення вантажів і зниження адміністративних бар'єрів для учасників експортно-імпортних операцій. «Дирекція мит у Львові» зіткнулася з різноманітними викликами, такими, як-от: ухилення від сплати мита та інші правопорушення. Це вимагало впровадження нових методів контролю та співпраці з іншими державними органами для підвищення ефективності боротьби з нелегальною діяльністю. Окрім того, митна політика 1920-х рр. включала впровадження різних тарифів, що впливали на ціну імпортованих товарів і, відповідно, на конкурентоспроможність місцевих виробників. Це було важливо для забезпечення економічної стабільності, підтримки національної економіки, забезпечення надходжень до державного бюджету.

Література

1. Звіт про діяльність митниці у м. Снятині (с. Залуче), том II. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 8. 103 арк.
2. Звіти про діяльність митниць, том III. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 141. 107 арк.
3. Obniżenie kolejowych opłat celnych. *Kurjer Lwowski*. Lwów, 22 grudnia 1924. S. 3.
4. Звіти про діяльність митниць, том XI. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 137. 93 арк.
5. ODPIS. *Dziennik Urzędowy Województwa Tarnopolskiego*. Tarnopol, 1 marca 1923. S.4.
6. Обіжники та розпорядження Міністерства фінансів і Дирекції мит у м. Львові, том I. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 68. 95 арк.
7. Обіжники та розпорядження Міністерства фінансів і Дирекції мит у м. Львові, том III. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 70. 111 арк.
8. Обіжники та розпорядження Міністерства фінансів і Дирекції мит у м. Львові, том VI. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 71. 154 арк.
9. Звіти про діяльність, том VIII. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 93. 406 арк.
10. Обіжники та розпорядження Міністерства фінансів і Дирекції мит у м. Львові, том V. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 72. 132 арк.
11. Звіти про діяльність, том VII. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 92. 230 арк.
12. Обіжники та розпорядження Міністерства фінансів і Дирекції мит у м. Львові, том I. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 68. 95 арк.
13. Накази Дирекції мит за листопад-грудень 1926 року. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 85. 330 арк.
14. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 17 lipca 1926 r. w sprawie opłat za wykonywanie czynności przez funkcjonariuszów zarządu ceł poza obrębem miejsca urzędowego lub w czasie poza godzinami urzędowymi oraz za konwojowanie i strzeżenie towarów. *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*. Nr. 74. Poz. 426.
15. Списки осіб, які отримали звільнення від сплати митних податків з прізвиськами на літеру «В». ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 40. 79 арк.
16. Звіти про діяльність митниць, том III. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 130. 98 арк.
17. Звіти про діяльність, том XVI і останній. ЦДІАЛ України. Ф. 162. Оп. 1. Спр. 127. 103 арк.

References

1. Zvit pro diialnist mytnytsi u m. Sniatyni (s. Zaluche), tom II [Report on the activities of the customs office in Snyatin (Zaluche village), volume II]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 8. 103 ark.
2. Zvity pro diialnist mytnyts, tom III [Reports on the activities of customs, volume III]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 141. 107 ark.
3. Obniżenie kolejowych opłat celnych (1924, 22 grudnia) [Reduction of railway customs duties]. *Kurjer Lwowski*. S. 3. [in polich]
4. Zvity pro diialnist mytnyts, tom XI [Reports on the activities of customs, volume XI.]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 137. 93 ark.
5. ODPIS (1923, 1 marca) [COPY]. *Dziennik Urzędowy Województwa Tarnopolskiego*. Tarnopol, S. 4. [in polich]
6. Obizhnyky ta rozporiadzhennia Ministerstva finansiv i Dyreksii myt u m. Lvovi, tom I [Circulars and orders of the Ministry of Finance and the Directorate of Customs in the city of Lviv, volume I]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 68. 95 ark.
7. Obizhnyky ta rozporiadzhennia Ministerstva finansiv i Dyreksii myt u m. Lvovi, tom III [Circulars and orders of the Ministry of Finance and the Directorate of Customs in the city of Lviv, volume III]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 70. 111 ark.
8. Obizhnyky ta rozporiadzhennia Ministerstva finansiv i Dyreksii myt u m. Lvovi, tom VI [Circulars and orders of the Ministry of Finance and the Directorate of Customs in the city of Lviv, volume VI [Activity reports, volume VIII]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 71. 154 ark.
9. Zvity pro diialnist, tom VIII [Report on Activities, Volume VIII]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 93. 406 ark.

---

10. Obizhnyky ta rozporiadzhennia Ministerstva finansiv i Dyreksii myt u m. Lvovi, tom V [Circulars and orders of the Ministry of Finance and the Directorate of Customs in the city of Lviv, volume V]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 72. 132 ark.

11. Zvity pro diialnist, tom VII [Activity reports, volume VII]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 92. 230 ark.

12. Obizhnyky ta rozporiadzhennia Ministerstva finansiv i Dyreksii myt u m. Lvovi, tom I [Circulars and orders of the Ministry of Finance and the Directorate of Customs in the city of Lviv, volume I]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 68. 95 ark.

13. Nakazy Dyreksii myt za lystopad-hruden 1926 roku [Orders of the Directorate of Customs for November-December 1926]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 85. 330 ark.

14. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 17 lipca 1926 r. w sprawie opłat za wykonywanie czynności przez funkcjonariuszów zarządu ceł poza obrębem miejsca urzędowego lub w czasie poza godzinami urzędowymi oraz za konwojowanie i strzeżenie towarów [Regulation of the Minister of the Treasury of 17 July 1926 on fees for the performance of activities by customs officers outside the official premises or outside official hours and for the escorting and guarding of goods]. *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*. Nr. 74, Poz. 426. [in polich]

15. Spysky osib, yaki otrymaly zvilnennia vid splaty mytnykh podatkov z prizvyshchamy na literu «V» [Lists of persons who have been exempted from paying customs taxes with surnames beginning with the letter «V»]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 40. 79 ark.

16. Zvity pro diialnist mytnyts, tom III [Reports on the activities of customs, volume III]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 130. 98 ark.

17. Zvity pro diialnist, tom XVI i ostannii [Activity reports, volume XVI and last]. *TsDIAL Ukrainy*. F. 162. Op. 1. Spr. 127. 103 ark.